

A young girl with long dark hair and a purple bow is shown in profile, lighting a candle in a sand tray. The scene is dimly lit, with the primary light source being the candle she is lighting. The background is dark and out of focus.

Barnets röst

om gudstjänst och delaktighet

ÖREBRORAPPORTEN

Barnets röst om gudstjänst och delaktighet
Örebrorapporten, 2017.
Redaktörer Peter Ekman, Anne Falk, Eva-Mari Karlsson Kempf
Form Strängnäs stift. Tryck Österbergs tryckeri
Foto framsida samt sid 17 Pär Westling.
Foto sid 34 och 47 Ulla-Carin Ekblom, övriga foton Örebro pastorat.

Svenska kyrkan

Förord

Barn och ungas rättigheter i Örebro pastorat

Barnet i centrum

Barn behöver bli sedda, bekräftade och uppmuntrade. Vi behöver ständigt bekräfta barnets självbild som önskat och älskat, precis sådant som det är, utan att behöva prestera sitt värde. Mänskliga rättigheter för barn innebär samma rättigheter och lika värde för alla barn – och för det enskilda barnet.

Artikel 2 slår fast att alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras. Barn ska skyddas mot diskriminering. Det handlar om människovärdet.

Barnets bästa är som begrepp ett orubbligt riktmärke för vad vi ska förväntas uppnå i mötet med det enskilda barnet, när beslut ska fattas. Barnets bästa är en norm som innebär att man tar hänsyn till relevant forskning, kunskap, erfarenhet och praxis som finns tillgänglig om barns behov, utveckling och rättigheter. En förutsättning när man försöker att ta reda på vad som är barnets bästa är att man frågar barnet självt i sakfrågan.

Varför behövs denna omständliga process för att ta reda på vad som är bäst för barnet?

Helt enkelt därför att barnet inte bara ska vara utelämnat åt godtycklighet och vuxenvärldens välvilja. Den vuxnes egna erfarenheter och upplevelser från barndomen är viktiga, men kan inte vara norm för barnets bästa, även om erfarenheten har sin betydelse.

Artikel 3 anger att det är barnets bästa som ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet. Begreppet ”barnets bästa” är konventionens grundpelare.

I en relation där man möter varandra med acceptans och bejakelse uppstår tillit och förtroende. En tillitsfull relation är förutsättningen för barnets livsutveckling i alla dess aspekter.

Artikel 6 säger att varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas. Artikeln handlar om barnets fysiska hälsa men också om andlig, moralisk, psykisk och social utveckling.

Artikel 27 ”Konventionsstaterna erkänner rätten för varje barn till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling”

Att möta barnet där det är i sitt liv är utgångspunkten i alla verkliga möten. I det mötet kan en dialog uppstå där barnet får komma till tals och uttrycka vad det känner och tänker i alla frågor som berör barnet.

Artikel 12 handlar om barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Barnet utvecklas i relation till omvärlden. Den självbild och grundtrygghet som byggs upp under småbarnsåren genom nära relationer är basen för vidare mognad och utveckling. Hela barnets liv utvecklas, i små och stora frågor, genom nära tillitsfulla relationer.

Den hållning som FN:s barnkonvention har till det enskilda barnets rättigheter och barnet som rättighetsbärare vill vi ska genomsyra alla möten med varje barn i Svenska kyrkan – Örebro pastorat. Med det arbete som har gjorts i samband med rapporten Barnets röst om gudstjänst och delaktighet vill visa att vi tar uppgiften att sätta barnets behov, utveckling och rättigheter på allvar.

Peter Kempe

Familjepedagog i Olaus Petri församling, Örebro

Innehåll

Barnets röst i Örebro pastorat	8
Idé och genomförande	8
Ett samarbete	9
Tre metoder	9
Barnets omvärld	13
Barns röst genom vuxna	14
Barns tankar om gudstjänst och delaktighet	18
Vad är kyrkan?	18
Barnets kyrkorum	20
Så vill barnet vara med!	26
Utmaningar	30
Tips på vägen	33
Fakta och statistik	36
En segregerad kommun	36
Svenska kyrkan i Örebro pastorat	42
Slutord	50

Barnets röst i Örebro pastorat

Ofta gissar vi oss till vad som är bra för barn, hur de tänker och vad de tycker. Det blir inte alltid, eller kanske sällan, rätt. För att få reda på hur barn ser på gudstjänst och sin egen delaktighet i kyrkan ville vi ställa frågan direkt till barnet. Detta är resultatet. Förhoppningen är att vi med hjälp av barnens egna tankar och idéer kring gudstjänst och delaktighet, och en djupare förståelse för den omvärld som präglar barnets vardag i Örebro pastorat, kan öka förutsättningarna för att kunna fatta beslut i enlighet med barnets bästa.

Alla människor har ett uppdrag att verka för det goda i livet, ett uppdrag vi påminns om och kallas till vid dopet. Barnet inbjuds till att vara med och bygga en bättre värld tillsammans med andra, som en medskapare. Att vara en medskapare betyder att barnet precis som alla människor är beroende av Gud, Skaparen och av det liv, den kultur och de människor som funnits före oss. Samtidigt är barnet en fri, respekterad och aktiv medskapare som bidrar till det som kommer efter oss. Tillvaron är inte färdig. Gud är beroende av oss människor för att fullända sin avsikt.
(s.8, Svenska kyrkans möte med barnet 0-6 år, 2012)

Idé och genomförande

Den här rapporten är en del av Örebro pastorats arbete med barnets rätt, barnkonsekvensanalys och synen på barn. Under perioden april-maj 2017 har vi genomfört en omfattande barnkonsultation i pastoratets församlingar. Totalt 87 barn i åldern 4-18 år har intervjuats med hjälp av tre olika metoder. Barnen deltar i pastoratets barn- och ungdomsverksamheter som barnkör, söndagsskolor, konfirmandgrupper, unga ledare och ungdomsgrupper.

Syftet med rapporten är att höra och dokumentera barnets röst i frågor som rör gudstjänst och delaktighet. Materialet är tänkt att användas i verksamhetsplanering, som underlag för barnkonsekvensanalyser i olika beslut, budgetarbete och i arbetet med församlingsinstruktion i pastoratet. Även andra församlingar, pastorat, stift och Svenska kyrkans nationellt kan använda materialet i syfte att föra fram barnets röst i olika sammanhang. Viktigt att ha med sig är att materialet inte är generaliserbart utan enbart kan ses som exempel på enskilda barns röster.

Rapportens första del innehåller ett avsnitt om barnets omvärld som bygger på intervjuer av barnföreträdare. Sedan redovisas barnets röst om gudstjänst och delaktighet som kommit fram genom barnintervjuer. I rapportens andra del finns en sammanställning av fakta och statistik som gäller för Örebro kommun. Här hittar du också kyrkostatistik där det redovisas nyckeltal och jämförelser som är viktiga verktyg när det gäller verksamhetsplanering och framtida pastorala strategier.

Ett samarbete

Rapporten är ett resultat av samverkan mellan Örebro pastorat, Strängnäs stift och Svenska kyrkans nationella nivå. Arbetet har initierats av processledargruppen för arbetet med barnets rätt i Örebro pastorat, vilken består av anställda och förtroendevalda från pastoratets åtta församlingar.

Intervjuerna har genomförts av delar av processledargruppen och andra anställda i pastoratet. Materialet har sedan sammanställts av Eva-Mari Karlsson Kempf, Örebro pastorat, Anne Falk, Strängnäs stift och Peter Ekman, Svenska kyrkans nationella nivå.

För att förstå barnets livsvillkor i Örebro har följande källor använts:

- Barnets egen röst (intervjuer med barn + andra metoder där barnet är primärkälla)
- Barnföreträdare (intervjuer med personer som företräder barnperspektivet, experter, sakkunniga m.m.)
- Statistiska uppgifter (kyrkostatistik, SCB, Max18, Örebro kommuns egen statistik m.m.)
- Rapporter (tidningsartiklar, forskning, Församlingsinstruktion för Örebro pastorat m.m.)

Tre metoder

Hur får man barn att samtala om gudstjänst och delaktighet? Vilka frågor ställer man och hur får man dem att våga uttrycka sin egen mening, vuxenvärldens normer till trots? Den barnkonsultation som genomförts har fokuserat på tre metoder för att genomföra intervjuer. I arbetet har vi informerat barn och vårdnadshavare om syftet med barnkonsultationen. Vårdnadshavarnas samtycke är viktigt och därför har vi använt en samtyckesblankett för att säkerställa att vi får dokumentera det som barnen säger och gör.

Träkyrkan

Den första metoden, som går ut på att låta barnen möblera en modellkyrka av trä, bejakar barnets glädje i leken och viljan att samtala genom den. Barnet uppmanas att möblera träkyrkan på det sätt som de vill att kyrkan ska se ut. Under tiden för den som intervjuar ett samtal med barnen om hur de tänker när de placerar saker på olika ställen, var de skulle vilja vara under en gudstjänst och hur de vill vara delaktiga. Samtalen har dokumenterats både genom inspelning, genom att barnets möblering har fotograferats och film från en intervju.

Barn möblerar och berättar

För att öka förståelsen för barnkonsultationen lät vi ett antal förtroendevalda och anställda pröva att möblera kyrkan. Vi insåg snabbt att metoden med fördel kan användas både bland anställda och församlingsråd/kyrkoråd när man ska planera gudstjänster, prata om visioner eller planera renoveringar och nybyggnationer. Med träkyrkan kan man enkelt visa och förklara sina visioner och tankar, något som skulle kunna leda till att vi hittar nya sätt att använda gudstjänstrummet. Kanske kan metoden hjälpa oss att bättre förstå människors behov av- och sätt att komma nära det heliga.

Stiftets dövpräst placerade orgeln i mitten av kyrkan så att man kan sitta nära, sitta runt orgeln och till och med hålla på orgeln. Då känner man musiken, ljudvägorna, om man är döv eller hörselskadad. En viktig reflektion. Artikel 23 i barnkonventionen handlar om

att barn med funktionshinder också har rätt att delta och utvecklas. Vi har inte intervjuat några barn med funktionshinder i denna rapport men metoden att möblera träkyrkan gör att vi ser möjligheter som skulle kunna föra oss närmare varandra och hitta nya sätt att uppleva och dela tillsammans.

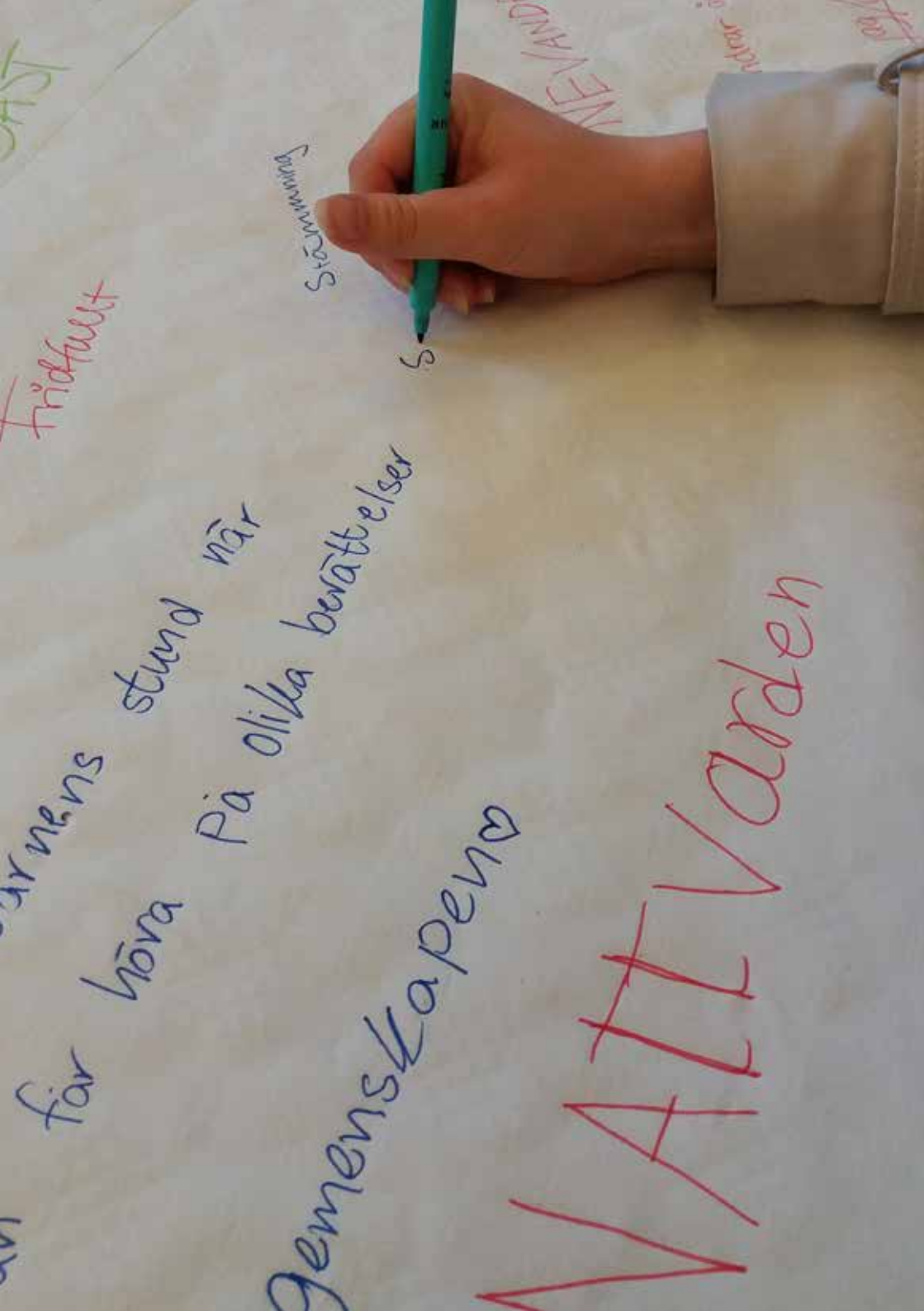
Roterande grupparbete

Den andra metoden, roterande grupparbete, innebär att barnen fått sitta runt olika bord som klätts med en pappersduk eller stora pappersark och försetts med kriter och pennor. Vid varje bord har det suttit en ledare som samtalat med barnen om gudstjänst och olika former av delaktighet och inflytande. Barnen har fått skriva eller rita sådant de tycker är viktigt på pappret. Alla pappersark har sedan fotograferats för dokumentationens skull.

Podcast

Den tredje metoden som använts har gått ut på att spela in Podcast, d.v.s. ett samtal som spelas in och läggs ut i form av radioprogram på internet. Här är det samtalet mellan barnen som står i centrum. Inför inspelningen har barnen fått förbereda sig genom att rita och berätta för varandra hur de ser på gudstjänst och delaktighet. Därefter har en samtalsledare intervjuat barnen i grupp under inspelning.

Under arbetets gång har fler möjliga metoder diskuterats, bland annat observation, gåturer och film. Det har varit viktigt att hitta de metoder som passar sammanhanget i de olika församlingarna bäst och som lyfter barnets röst.

Barnets omvärld

När vi talar om barnets bästa är det viktigt att reflekterar över den verklighet som omger bernet. Barn som lever i Örebro och deltar i pastoratets kyrkliga verksamheter påverkas dagligen av sin omvärld. För att förstå barnet vill vi här ge en beskrivning av sådant som påverkar barnets vardag. För en mer fördjupad förståelse, se avsnittet Fakta och statistik på sidan 26 som gäller barn och unga i Örebro pastorat.

Örebro pastorat består av åtta församlingar; Adolfsberg, Almby, Edsberg och Mosjö-Täby, Långbro, Mikael, Nikolai, Olaus Petri. De cirka 66 400 medlemmarna utgör lite över 1% av det totala antalet medlemmar i Svenska kyrkan. Huvuddelen av pastoratets medlemmar bor i Örebro kommun och en mindre del i Lekebergs kommun.

För pastoratet gemensamma verksamheter.

- Individ och familjerådgivning
- Solliden, en gård för läger kurser och konferenser
- Sjukhuskyrka
- Sverigefinsk verksamhet
- Teckenspråkigt arbete
- Universitetskyrka
- Kyrkogårdsförvaltning
- Bostadsbolag för ett studentboende och ett seniorboende

Mötesplatser och verksamheter

I Örebro finns över 20 fritidsgårdar, kaféer och andra träffpunkter som är drogfria miljöer med aktiviteter. Fritidsklubbar för årskurs 4-6 där man har medlemskap som kostar 30-50 kr/år. Fritidshem "fritids" ingår i barnomsorgen och finns för barn från förskoleklass till åk 6. Fritidsgårdar finns främst för högstadiet men i några områden även för yngre eller äldre barn. Att vara på fritidsgården är gratis. På vissa föreningsdrivna verksamheter tar man en mindre avgift.

Kulturskolan drivs av kommunen och har kurser för barn och ungdomar i skapande, bild, skrivande, lera, dans, sång, musik och teater. Det finns även kurser på teckenspråk och på Kullagret finns kurser för de som har funktionsnedsättning. KOMTEK är en teknik- och entreprenörsskola som drivs av kommunen. Dit söker man

och blir antagen inför varje termin. Olika kurser har olika avgifter och på sommaren och på lov erbjuds gratis aktiviteter.

Det finns fyra utomhusbad, två utomhuspooler och sex plaskdammar. På tre av baden finns det simskola. Kommunen erbjuder även sommarkollo med övernattnin samt dagkollo. Det finns en skateboardpark och gratis skridskoåkning då man kan låna skridskor och hjälm varje helg och på lov.

Så finns förstås kyrkor, samfund, idrottsföreningar och intresseorganisationer som kan ge barn en meningsfull fritid.

Barns röst genom vuxna

Poängen med denna rapport är att belysa barnperspektivet med hjälp av barnets röst. Vi har även intervjuat barnföreträdare som ger sitt perspektiv på barn och unga. Chefen för områdespolisgruppen (Åsa) och en kurator i fältgruppen (Abbe) har intervjuats, här lyfts något av det som kommit fram i samtalen.

Fältgruppen samarbetar med skola, fritidsgårdar och polis och är ute både dagtid och kvällstid för att möta ungdomar. De är en del av den förebyggande enheten, unga mammor och pappor, föräldra-

stöd, sputnik, medling och stödcentrum. Målet för fältgruppen är att upptäcka ungdomar som är på väg in i ett normbrytande beteende, provar alkohol, har det svårt i skolan eller mår dåligt överlag. Abbe säger att varje skola har sin kultur. Vissa har en respektfull kultur där ungdomarna förstår ramarna. Där finns en idé om hur man bemöter stökiga ungdomar. I andra skolor styr man inte upp det. Säger man inte till mot svordomar så lyssnar man inte heller när det gäller trakasserier. Abbe menar att vuxnas egna rädslor ger barn fritt spelutrymme. Status är jätteviktig bland ungdomarna och för det gör man saker man inte är bekväm med menar han.

”Skickar jag en nakenbild till min kompis eller pojkvän, och vi sedan gör slut så har jag inte kontrollen, och det är då man kanske börjar skolka och sluter sig hemma. Som förälder är det svårt att veta vad som försiggår... Det är väldigt viktigt att ställa upp, både bland killar och tjejer, men man själv känner att det här kanske inte är mitt problem.” Abbe

Religionens roll

De som är aktiva kristna eller muslimer har en religionskompass som styr i hur de för sig och i hur de pratar, vilka symboler de har och vilken umgängeskrets de är i, konstaterar Abbe. Muslimerna kan kasta sig med ord, Haram som betyder att något är förbjudet till exempel. De tillrättavisar varandra om hur man ska bete sig mot varandra. Den sekulära gruppen unga är dock mer dominant vilket gör det svårare att prata om gudstro, om moral och mening- en med livet.

Dialogen med andra

Abbe berättar om ett aktuellt fall nu i somras när det var skade- görelse i Hovsta. Då signalerade skolan att de har haft omfattande skador på byggnader och fönster och att de behövde hjälp. Vi sänkte ribban rätt så rejält. Det var ibland så att någon bara var ute sent och inte hade gjort något, men bara för att det var oroligt ville vi ta upp det med föräldrarna. Vi vill ju vara steget före, inte ringa när de har kastat stenen utan när de håller i stenen eller tänker att de ska kasta en sten. I Vivalla finns en områdesgrupp där det sitter ideella föreningar och polis, och man har även centrumvårdar. Alla delar sin bild av det som är aktuellt i området för att se om man kan hitta en lösning på problemen. För några år sedan handlade det om droger, cannabis och spice.

”DET FINNS EN HEL DEL DROGER UTE I VÅRT SAMHÄLLE OCH DET ÄR INTE SÄRSKILT SVÅRT FÖR EN UNGDOM ATT FÅ TAG PÅ DETTA OM MAN VILL.” Åsa

När det gäller alkohol och droger kan man få en bild när man pratar med fritidsgården, en när man pratar med pedagogerna och ännu en när man pratar med kuratorn, fortsätter Abbe. Det kan vara signaler som det tränade ögat ser, men som det otränade ögat inte riktigt uppfattar. Och det är en utmaning för de som arbetar professionellt, att man inte alltid delar samma problembild.

Barnets rätt och föräldrars rätt

Det är alltid en avvägning att avgöra när man ska berätta för vårdnadshavarna och när man inte ska göra det. Barnet har rättigheter enligt Barnkonventionen och samtidigt har vårdnadshavarna ansvar för sitt barn. Ibland kan barnet behöva lite tid på sig att berätta. Det är många intressen att ha i åtanke och man vill helst inte köra över någon, säger Abbe. Jag har ett starkare ungdomsperspektiv, barnets rätt, än föräldrarätten. När det t.ex. gäller hedersproblematik så är det 99 procent barnets åsikt och vilja som styr menar han. Socialtjänstens uppdrag går ut på att skydda. För att inte riskera någonting så helgarderar man sig i vissa fall och placerar barnet i annat boende. Ärendena brukar sluta med att barnet kommer tillbaka till sina ursprungsföräldrar. Det är inte så många som börjar leva ett helt nytt liv med ny identitet.

En berättelse om barnets delaktighet.

Abbe berättar om en händelse där ett gäng barn i 8-14 årsåldern, drev omkring i området. När Abbe och hans kollegor pratade med dem kom det fram åsikter om att barnen inte hade någonting att göra. Det fanns hög risk för att de skulle ägna sig åt ”bus”, i betydelsen kriminella aktiviteter. Eftersom det låg en skola i det här området så kontaktade de rektorn och frågade om det gick att låna idrottshallen under sommarlovet. Det ordnades en kväll i veckan för de här barnen då det spelades boll och erbjöds andra aktiviteter. Det började med en idé från barnens sida, och tack vare att vuxna vid första mötet lyssnade på dem, resulterade det i ett initiativ som gynnade både barn och skola. Barnen fick något att göra och skolan, som hade varit utsatt för skadegörelse, fick det lugnare.

Barns tankar om gudstjänst och delaktighet

Här följer en redovisning av vad som framkommit i mötet med barnet under perioden som barnkonsultationen pågick. Det handlar om vad barnet sagt i intervjuer, gett uttryck för i poddar, i grupparbeten och i möblering av träkyrkan. I redovisningen har vi valt att anonymisera barnet så långt som det är möjligt och barnets uttryck ska ses som exempel på hur barn kan tänka och tycka kring de olika ämnena. Urval och metod medger inte att barnets utsagor kan sägas gälla för "alla" barn.

Vad är kyrkan?

Barns och ungdomars tankar om kyrkorum och övriga kyrkliga lokaler bygger på deras egna erfarenheter. I intervjuer och när vi till exempel har möblerat träkyrkan är den självklara utgångspunkten det barnet känner till, vilket då är de kyrkorum och övriga kyrkliga lokaler som de går till, firar sin mässa i och/eller har sin verksamhet i. Inte sällan börjar barnet att möblera kyrkan så som de tror det "ska vara", så som det ser ut i verkligheten.

Barn som flyttat fram orgelläktaren och tycker att "här kan prästerna bo". Barnet hade uppfattningen att prästerna kan bo i kyrkorummet genom denna lösning. Predikstolen blir här närmast ett redskap för att ta sig upp på läktaren.

Finns det till exempel inte en predikstol i "deras" kyrkan är det inte heller säkert att den används när barnen möblerar träkyrkan och pratar om kyrkorummet. Det kan också vara så att predikstolen används, men på ett sådant sätt att vi kan avläsa att barnet inte vet hur en sådan brukar användas. Det kan t.ex. bli till en stege eller något annat föremål som det skulle kunna vara. På samma sätt kan altaret göras om till en säng eller soffa. Däremot är det sällan som en stol eller kyrkbänk används på något annat sätt än som ett föremål som man sitter på.

Meningserbjudande och gränser

"Det ska kännas som när man kommer hem till en kompis. Tar av sig skorna, fötterna på bordet och slänger av sig jackan. Sen ska stället, där man firar mässan, vara mer allvar." (13-14 åringar)

Många av de barn som deltagit i barnkonsultationen pratar om att det är skillnad på kyrkans olika rum. Kyrkorummet är för barnet ett annat rum än de övriga rum som finns i församlingshemmet. Det kan också uttryckas som att vissa typer av kyrkorum (gudstjänst och mässfirande) är annorlunda än andra. I följande citat påtalas denna skillnad och de olika rummen tillskrivs också vissa egenskaper. "Skolavslutningskyrkan" ska inte förstås som enbart negativ, utan där kan finnas en högtidlighet och ett allvar som inbjuder till eftertänksamhet och stillhet, även om "skolavslutningskyrkan" inte erbjuder de gemenskapskvaliteter som finns i andra kyrkorum och kyrkliga lokaler.

"DET FINNS JU INTE BARA SKOLAVSLUTNINGSKYRKOR, UTAN MER DÄR MAN KÄNNER KYRKAN SOM EN FAMILJ."

(13-14-åringar)

Barnet uppfattar att det finns gränser som är viktiga och som ska upprätthållas. När barnet möblerar träkyrkan framgår det att barnet intresserar sig för dessa gränser som kan kopplas till temat heligt – profant. För att förstå hur barnet tänker kring detta är det spännande att försöka förstå hur gränser definieras, vilka förväntningar och föreställningar som hör ihop med respektive tema. En viktig dimension handlar om delaktighet. Vilka får vara med? Hur vill jag vara med? Hur ser villkoren för delaktighet ut? Var hör

leken hemma? Var finns allvaret?

För barnet är det heliga viktigt och att de uppfattar också att detta "heliga" på något sätt har att göra med de positiva gemenskapskvaliteter som de upplever i församlingens "profana" rum. Det är också tydligt att detta "heliga" också kan vara främmande och kanske också skrämmande, då barnet inte tillräckligt introducerats för denna sida av kristet liv. För barnet tycks det vara centralt att det finns ett visst självbestämmande över i vilken grad de deltar i detta som har att göra med "det heliga". Många barn, inte bara i Örebro utan också i tidigare barnkonsultationer, har på olika sätt markerat detta med religions- och övertygelsefriheten. Många barn är idag medvetna om sin rätt att ha en egen uppfattning och att ingen får tvinga dem in i sammanhang som står i konflikt med deras egen övertygelse.

Med meningserbjudande menas det som barnet får lust att göra, tillåts göra och tror att man ska göra på en särskild yta. En del barn ser möjligheten att dra gränser inuti själva kyrkorummet, där leken har en plats, allvaret än annan och så vidare. Meningserbjudandet ser olika ut beroende på var barnet befinner sig i kyrkorummet, men det handlar också om vilka ytor som barnet har tillträde till. För att överhuvudtaget uppfatta ett meningserbjudande, måste barnet först och främst ha tillträde till själva ytan.

Barnets kyrkorum

"JAG VILL HA MER BLOMMOR... BLOMMOR ÖVERALLT ÄR FINT." (15-åring)

Användning av träkyrkan som metod för barnkonsultationerna resulterar i reflektioner om kyrkorummets gränser som vi sett ovan men naturligt nog även om inredningen i kyrkan. Samtidigt som det heliga och profana ofta hålls isär av synliga eller osynliga gränser i barnets beskrivning av kyrkan, så blir det tydligt att det heliga inte utesluter umgängesytor och olika typer av trivselseffektorer. Kuddar, mattor, vackra blommor och ljus återkommer som viktiga inslag i nästan alla barnintervjuer och ges ofta helt centrala placeringar i kyrkorummet. I en mycket klassisk möblering av träkyrkan förses samtliga kyrkbänkar med kuddar "så att man inte behöver sitta så hårt".

Exempel på hur mattor och kuddar dominerar barnets kyrkorum.

Barnen i intervjuerna lyfter vikten av fönster och dagsljus och lägger kuddarna i ring runt altaret eller i nära anslutning till orgel och musikinstrument. I en barnintervju vill barnen vända på knäfallet så att det blir en låg halvmåneformad soffa som man kan sitta i med ansiktet mot altaret och ta emot "bröd och blod". Det blir tydligt att barnet vill komma nära centrum och vara med, men användandet av kuddar, mattor och alternativa sittställningar signalerar också deltagande på barnets egna villkor.

Även korset får en central roll. Korset är en viktig detalj när barnet får möblera sitt kyrkorum. I barnens beskrivningar blir det tydligt att korset bidrar till trivsel och har en rent estetiskt plats att fylla ihop med blommor och ljus.

"JAG VILL HA ETT KORS HÄR MOT DEN KORTA VÄGGEN SÅ ATT NÄR MAN KOMMER IN SER MAN ETT STORT KORS LIKSOM" (15-åring)

Våra kristna symboler

Ljusbäraren är en viktig möbel i barnets kyrkorum och placeras ofta centralt, i mitten eller längst fram, upphöjd och i blickfånget. ”Jag vill ha ljusbäraren långt fram. Jag tycker det är fint med ljus”.

Tända ljus i kyrkan, gärna många och överallt, finns genomgående med bland barnens förslag oavsett ålder. De lite äldre barnen diskuterar ljusbärarens placering utifrån flera perspektiv. Den är vacker och har en viktig uppgift som trivselspridare samtidigt som den är ett instrument för bön och delaktighet. Att ”tända ett ljus, be en bön och sen gå och sätta sig” är en tydlig handling som barnet känner väl till och som av den anledningen också blir central när barnet utformar sitt kyrkorum. Även i samtalet om hur barn vill vara delaktiga blir ljusbäraren viktig, något vi återkommer till senare.

Exempel på hur mattor, kuddar, och blommor dominerar barnets kyrkorum.

Likaså återkommer bibeln som en viktig del av barnets kyrkorum och den ges ofta en central placering

- Barn 3: Jag ställer den här grejen här (ambon placeras i mitten framför altaret)
 Barn 4: och så ställer vi den här stora boken på
 Barn 3: Det är nog en bibel
 Intervjuaren: Är det bra att ha en bibel i kyrkan?
 Barn 3: Ja, jag tror det, för den handlar om Gud och Jesus
 Barn 4: och så kan man ha en annan bok någonstans där man skriver om man älskar Jesus och så (5-7 åringar)

I exemplet ovan lyfter barnen förutom bibeln att man kan ha ytterligare en bok som man kan skriva om sin kärlek till Jesus i. Detta återkommer i flera barnintervjuer. I barnets kyrkorum ryms inte bara det redan skrivna ordet, barnet vill själv kunna uttrycka sin tro på olika sätt. Även detta får vi anledning att återkomma till.

”Spa för hjärnan”

I barnets kyrkorum ska det finnas kuddar, mattor, ljus och mycket blommor. Fokus läggs vid altaret, predikstolen, dopfunten, ljusbäraren och musikinstrumenten i byggandet av träkyrkan men i samtalet återfinns också något om det som inte går att ta på. Många barn återkommer till att det kan bli ”lite tråkigt” ibland. De lite yngre barnen löser detta med egna rum i rummet, ”utkikstorn” eller ”in-kikstorn” som på bilden till vänster, och barnhörnor som de kan dra sig undan till. De lite äldre barnen möblerar gärna kyrkan inte bara fysiskt utan även innehållsmässigt.

”DET SKA VARA PREDIKAN SOM UNGDOMAR KAN RELATERA TILL” (15-åring)

Kyrkan ska vara ett ”spa för hjärnan” uttrycker en ung ledare. Barnen använder ord som ”fridfullt”, ”stämning” och ”gemenskap” när de beskriver kyrkorummets känsla. I kyrkorummet ska man kunna ”slappna av och bli lugn”, ”känna att man är i nuet” och få ”tid till att tänka på livet”. Man reflekterar också över att det som skapar stämningen många gånger handlar om människors bidrag snarare än om miljön.

”JAG KÄNNER ATT DET HANDLAR MER OM PERSONERNA SOM STÅR DÄRFRAMME ÄN OM SJÄLVA KYRKAN EGENTLIGEN, BARA JAG?” (15-åring)

På samma sätt efterfrågas musik att relatera till, ”vanlig musik med relevant och viktig text” efterfrågas till exempel av en konfirmand. Språket tycks vara en viktig faktor här, barn vill känna igen sig innehållsmässigt via språket som kommer till uttryck i predikan och musik. Några äldre barn efterfrågar en modern kyrka som skapar ”möten över gränser” och bidrar till att ”krossa fördomar” och ytterligare andra påtalar att kyrkan inte ska vara ”sorglig” eller ”läskig”. Viktigt att notera här är att barnen i intervjuerna talar om sitt kyrkorum som en plats för eftertanke snarare än lek. Man vänder sig mot en dyster och irrelevant kyrka å ena sidan, och visst vill barnet ha utrymme för lek och umgänge, men i mångt tycks det också vara andlighetens lugna rum, den rättvisa gemenskapen, och de djupa frågornas atmosfär man längtar efter.

Barnets gudserfarenheter

”MIN FARMOR, HON DOG NÄR JAG VAR LITEN. HON KOM TILLBAKA I GUDSTJÄNSTEN PÅ JULAFTON. ” (5-åring)

Så säger en flicka som intervjuas med träkyrkan som metod. Hon säger det i förbifarten och i samband med att hon reflekterar över sitt kyrkorums utformning. Flickan har ”byggt” ett särskilt rum av vapenhuset och säger att det är en plats för lek, men det är också platsen där Jesus föddes. Jesus finns där barnen leker. Flickans beskrivning av kyrkorummet hon bygger upp väcker tankar om Jesus betydelse för barnet. Barnets berättelse om Jesus får sällan höras, men kommer i detta fall till uttryck när vi ställer frågan om kyrkorummet. Jesus är högst närvarande för flickan. Jesus tar plats i kyrkorummet som ett barn.

Att barnets gudserfarenheter finns och präglar barnets kyrkorum blir tydligt i samtalen, trots att vi pratar om fasta föremål så som bänkar, kuddar och utkikstorn. Barnet närmar sig sin tro genom känslintryck och en lekfull nyfikenhet som bör bejakas samtidigt som den höga integritet som barnet också visar i relation till sin tro måste respekteras.

Så vill barnet vara med!

Genom barnkonsultationen har vi sett flera exempel på att barnet vill vara med. En första förutsättning för det har att göra med tillgänglighet. Ser barnet? Hör barnet? Förstår barnet vad det erfar med sina sinnen? Det handlar också om att barnet vill få en uppgift och att delaktigheten går ut på något mer än att bara lyssna och se.

I övningen roterande grupparbeten, fick barn skriva vad delaktighet betydde för dem. Delaktighet var något som framförallt handlade om att göra någonting och att känslan av att ”min närvaro är viktig” infann sig och spelar roll. Så här skrev barnen att delaktighet uppstod:

- när jag får läsa en text
- när jag får vara med och bestämma
- när jag behövs
- när jag får ta ansvar
- när vi skrattar tillsammans
- när vi sjunger i gudstjänsten
- när någon sätter tillit till mig
- när man hörs och inte känner sig osynlig
- när jag får viktiga uppgifter i gudstjänsten som att läsa text
- när jag får dela ut nattvard
- när jag får göra skillnad
- när jag får vara med och planera och se mina idéer göra skillnad
- när folk tror att jag kan

Vid flera tillfällen har barnen möblerat så att de själva ska vara högt upp och kunna se ut över församlingen. Predikstolen har blivit ett utkikstorn längst bak och läktaren har möblerats med kuddar och mattor. Där kan man ligga och mysa samtidigt som man ser och hör vad som händer. Barnen har också möblerat kyrkan med olika hörn där några få kan samlas i olika syften. I ett hörn tänder man ljus och ett annat kan man rita och i ett tredje ligger bibeln i mitten. Det handlar om att själv välja grad av delaktighet. Kyrkorummet möbleras ofta på ett sätt som inte bara ökar antalet meningserbjudande utan också ger möjligheter till att välja på vilket sätt och i vilken utsträckning jag vill delta.

I ett samtal mellan några äldre barn som möblerar träkyrkan tillsammans uppstår ett dilemma när det visar sig att man har skilda meningar om var ljusbäraren ska stå. Ett av barnen vill ha ljusbäraren längst fram, i centrum för allas blickfång eftersom den är både vacker och symboliskt viktig. Ett annat barn, som visserligen tycks hålla med om att ljusbäraren är viktig säger istället:

”DET ÄR RÄTT FINT ATT HA DEN BAK. MAN BER EN BÖN OCH SEN GÅR OCH SÄTTER SIG. OCH INTE HA ALLA STÅ OCH TITTA PÅ EN.”

(15-åring)

Barnet uttrycker en tydlig önskan om att få uttrycka sin tro men att inte nödvändigtvis göra det inför allas ögon. En önskan som tycks återkomma. Ibland vill man vara delaktig i gemenskap, ibland privat.

Barnets idéer för ökad delaktighet

Att vara del av kyrkan och vara närvarande i gudstjänst är dimensioner som många samtal har kommit att kretsa kring. I dessa samtal har det ibland kommit upp konkreta idéer för ökad delaktighet, som till exempel att kyrkogårdarna borde anlägga blomsterland som människor får plocka blommor från, i syfte att göra fint vid anhörigas gravar. I en reflektion kring bibelns plats i kyrkorummet uttryckte ett barn önskan om att själv få skriva ner sin kärlek till Jesus i en särskild bok.

Det finns olika sätt att öka delaktigheten som barnet kan hjälpa oss att se. På frågan var i rummet de vill vara så vill någon sitta på första bänk, någon annan på läktaren och en tredje i predikstolen. Vi tolkar det som att barn vill vara delaktiga, men att de själva vill bestämma på vilket sätt, på avstånd eller i centrum av händelsen, och att de ska variera. I en pod uttrycks önskan om att ha ett rum med olika instrument där de kan öva musik för att sedan kanske vara med och spela i gudstjänsten.

Att vara med genom att sjunga och spela är viktigt. Orgeln har vid flera tillfällen fått en central plats mitt fram. På läktaren har flera av barnen placerat instrument och gjort det fint med blommor och kuddar. Där kan man spela och ha det mysigt, delta men på avstånd. Återkommande uttrycker barnen vikten av att se och lära.

Man vill se hur det går till, hur de vuxna gör, vad prästen och de andra medverkande gör. Vikten av att förstå det som händer i kyrkorummet blir tydlig.

I en pod beskriver barnen hur de skulle vilja att prästen satt på en stol medan de sitter runt om på kuddar och lyssna. Barnen får komma nära, de får prästens uppmärksamhet, ser och hör och förstår därmed troligen bättre vad som händer. Prästen kan förklara, barnen kan fråga. Barnets idéer handlar ytterst om att undanröja hinder för delaktighet och ta tillvara de resurser som redan finns, eller skulle kunna finnas med mycket små medel. Barnen lyfter ofta det faktum att ökad delaktighet kräver ökad förståelse av det som pågår i kyrkorummet. Ett barn föreslår till exempel att det skulle finnas spel i kyrkan genom vilka man kan lära sig förstå bibelns berättelser, kanske genom att vara olika gestalter ur bibeln.

Här har barnen placerat viktiga saker på läktaren, lägg märke till bibeln.

I en av podarna säger ett barn: "De gamla kommer för att det är viktigt för deras tro, men det gäller ju att locka in dem som inte vet vad det ska tro". Här uttrycker barnet en omsorg om människor i alla åldrar som söker sin tro. Genom barnet blir vi uppmärksammade på betydelsen av att möta människor med respekt för deras varierande behov av delaktighet vid olika tillfällen, till exempel vid allhelgonahelgen.

Nästan varannan svensk besöker kyrkogården under allhelgonahelgen enligt SIFO.

Utmaningar

Gudsrelationen kräver både närhet och distans, aktivitet och vila. Det är viktigt att kunna se och höra för att fånga budskapet. Barnens idéer om att ha olika hörn i kyrkan för olika aktiviteter och användandet av läktaren och predikstolen för att se vad som händer visar på att man kan göra det möjligt att växla från att vara i centrum av det som sker till att vara i periferin, bara en stund eller under en hel gudstjänst.

Möbleringen i kyrkan, symbolerna vi tillskriver den och att allt är fint ordnat är viktigt för att känna andakt. En grundförståelse om de kyrkliga handlingarna, riterna och historierna bakom är viktiga för möjligheten till delaktighet. Lyssnar vi inte till barnet finns risk att vi hindrar deras andliga utveckling, och kanske även vår egen.

Barnet har rätt att utveckla sin andlighet!

Artikel 27 Konventionsstaterna erkänner rätten för varje barn till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.

Varje barn har rätt till sådana levnadsvillkor att de kan utvecklas på flera områden, hit räknar vi också andlig utveckling. Hur kan vi vuxna undvika att hindra barnet att bygga upp sin egen gudsrelation? Barnet har rätt att vara delaktigt med alla sinnen. Att se, höra, känna, lukta och smaka det gudstjänsten ger. Ingen ska diskrimineras på grund av något hinder i funktion, språk eller brist på erfarenhet. Barnet har rätt till inflytande, även i hur vi utformar våra gudstjänster. Tänker vi att gudstjänsten ska vara för barnets bästa kommer den också att vara för kyrkans bästa, nu och i framtiden.

Barnet behöver lära känna kyrkorummet!

Artikel 18 Barnets föräldrar har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Staten ska hjälpa föräldrarna. Barn har begränsade erfarenheter av kyrkorum och kyrkliga lokaler, ofta är den begränsad till de rum barnet har kommit i direkt kontakt med genom sitt deltagande i någon kyrklig verksamhet. Detta leder till att det som barnet inte känner till, blir "annorlunda" och kanske upplevs som främmande. Det finns också de barn som deltagit mycket i kyrklig verksamhet men som trots detta har lite erfarenheter av själva kyrkorummet. Genom att låta barnet

utforska olika kyrkorum på deras egna villkor kan vi ge dem den kunskap och erfarenhet de behöver för att våga närma sig sin tro även på andra sätt.

Barn behöver välja grad av deltagande!

Artikel 14 Alla barn har rätt att tro på vilken gud de vill, eller ingen alls.

Barnet definierar sig själv som rättighetsbärare och förstår att de själva kan välja grad av deltagande i de sammanhang och rum där Svenska kyrkans liv, lära och tradition uttrycks. För att kunna välja grad av deltagande krävs att barnet möter rum som fylls med meningserbudanden i syfte att hjälpa barnet att öka sin kännedom, kunskap och förtrogenhet om detta som handlar om kyrkans liv, lära och tradition.

Barn ska få vara aktiva!

Artikel 6 Alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Barn samspelar med både andra barn, vuxna och med miljön i en komplicerad väv av relationer, förväntningar, möjligheter och begränsningar. I vilken utsträckning ses det vigda kyrkorummet som en resurs i mötet med barn och unga? Har barnet överhuvudtaget tillträde till kyrkorummets olika delar? Möten sker alltid i sitt sammanhang som utgörs av människor och miljö. Utformningen av dessa sammanhang bör ske på ett sådant sätt att det aktiverar barnets nyfikenhet, lust att lära och delta.

Gör barnet delaktigt!

Artikel 15 Barn har rätt att starta och delta i föreningar och organisationer.

Barnets förståelse av delaktighet handlar till stor del om att det hör ihop med aktivitet, uppgift, ansvar och att vuxna visar och ger dem förtroende. Barn och ungdomar som deltog i barnkonsultationer har erfarenheter av det de förmedlar och det är nog helt säkert så att de upplevt delaktighet då de fått GÖRA saker, ta ANSVAR och att de känner att de har vuxenvärldens FÖRTROENDE.

Tips på vägen

Använd olika metoder regelbundet för att höra barnets röst och se barnets perspektiv. Här har vi använt oss av tre metoder och det finns många fler. Läs mer om detta i metodboken *Barnmakt*, med Emma Fagerstrand i redaktionen.

Ta till vara på alla små enkla tips barnen ger i denna rapport vid gudstjänstplanering, kyrkorenovering och möblering. De vill ha fina blommor, även i barnhörnorna. De vill ibland vara med och bära, läsa, dela ut nattvard. Ställ frågan. Gör det möjligt.

Låt barnets andliga utveckling ske i dialog med din egen. Detta är ingen slutrapport och detta gäller inte alla barn. Vi har hört några barns röster så detta är tänkt som en inspiration att höra mer.

Lär dig mer om barn och andlighet. Läs bland annat Peter Kempes artikel *Barns rätt till andlig utveckling i ett sekulariserat Sverige* och Mikael Mogrens bok *Varför har prästen så konstiga kläder?*

Gör barnkonsekvensanalys inför beslut. Ta hjälp av material som Svenska kyrkans nationella nivå samlar Svenska kyrkans intranät: <http://internwww.svenskakyrkan.se/barnochunga/barnkonsekvensanalys>

Fakta och statistik

Kyrkan möter barn som har olika bakgrunder och levnadsförhållanden, dessa kan beskrivas på olika sätt. Här har vi valt att beskriva dem utifrån fakta och statistik. Detta är viktiga verktyg när det gäller verksamhetsplanering och framtida strategier vad gäller barn och ungdomsarbetet.

En segregerad kommun

Örebro kommun är att betrakta som en segregerad kommun. Svenskfödda och utlandsfödda bor var för sig. Det är framförallt kommunens ytterområden som genomsyras av hög socioekonomisk utsatthet.

”Örebro är en delad stad. Enligt en undersökning som Integrationsverket gjorde för tre år sedan var Örebro den mest segregerade kommunen i Sverige. Örebro är mer segregerad än Malmö kommun som många gånger omtalats som segregerad kommun.”

(Källa: www.svt.se/nyheter/lokalt/orebro/ordbro-sveriges-mest-segregerade-kommun)

Örebro pastorat skriver i församlingsinstruktionen om de socioekonomiska ojämlikheterna i kommunen på följande sätt:

”En studie av segregationen visar att tätorten Örebro är en mer segregerad stad än andra städer av jämförbar storlek i Mälardalen. Här finns exempelvis en mycket ojämn fördelning mellan bostadsområden när det gäller andelen socialbidragstagare respektive höginkomsttagare. I vissa områden går det att se ett starkt samband mellan socioekonomisk utsatthet och att invånarna är utlandsfödda eller barn till utlandsfödda. Undersökningar har visat att familjers ekonomi, relationer och hur och var man bor, påverkar barns och ungas hälsa och levnadsvanor. Sådana skillnader påverkar också barns självbild och uppfattning om sina möjligheter och sin plats i samhället.”

Ekonomisk utsatthet

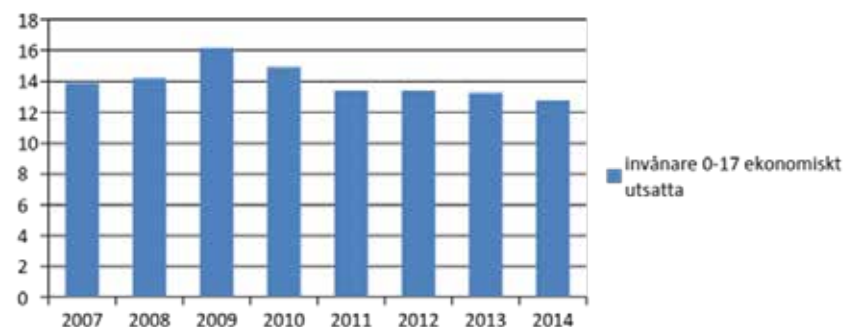
Med ekonomiskt utsatta avses i Örebro, hushåll med låg inkomst eller ekonomiskt bistånd, det som tidigare kallades socialbidrag. Riksnormen räknar fram de personliga utgifter som behöver täckas för individer och familjer. För en ensamstående person ligger riksnormen år 2017 på 2 980 kronor, för ensamboende och för samboende 5 370 kronor. Riksnormen räknar också med familjer där det finns barn. Spannet är mellan 1 860 kronor för barn under ett år

utan lunch i förskola, till 3 540 kronor för barn mellan 15 och 18 åring. Om familjens totala inkomster understiger dessa riksnormer definieras detta som låg inkomst.

Örebro kommuns mål är att halvera andelen barn i ekonomiskt utsatta hushåll (barnfattigdom) från 15,9 procent (4 400 barn) som var ingångsvärdet när arbetet började, till 7,9 procent år 2020. Just nu, hösten 2017, går det åt rätt håll och Örebro är nere i 13,1 procent, vilket innebär lite drygt 3900 barn. 73 procent av dessa barn bor i sju olika bostadsområden; Vivalla, Brickebacken, Baronbackarna, Oxhagen, Markbacken, Varberga och området bakom "Krämaren".

Socialstyrelsen skriver i sin rapport Ekonomisk utsatthet och välfärd bland barn och deras familjer 1968–2010, Underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013, att mellan 5 och 10 procent eller cirka 100 000 till 200 000 barn har en ekonomisk situation som är märkbart sämre än andra barns. Detta till trots har en stor majoritet i denna grupp eget rum och ägodelar som till exempelvis dator och mobiltelefon.

Ekonomiskt utsatta invånare i Örebro kommun, 0-17 år.

Ungefär 1–1,5 procent eller cirka 25 000 barn saknar mer basala nödvändigheter och cirka 2–3 procent, eller 50 000 barn lever i långvarig fattigdom. Det gäller framförallt barn till ensamstående föräldrar eller barn som lever i familjer där det inte finns någon förvärvsarbetande förälder.

Örebro kommun har sedan 2013 en handlingsplan för att minska antalet barn som lever i ekonomiskt utsatta hushåll. Kommunen motiverar handlingsplanen genom att hänvisa till Barnkonventionen.

Enligt Barnkonventionen har alla barn rätt till: social trygghet, en skälig levnadsstandard, lek, vila och fritid. Alla barn har också samma rättigheter och lika värde och ingen får diskrimineras. I handlingsplanen menar man att barn som växer upp i ekonomiskt utsatta hushåll har en ökad risk för sjukdom, dödlighet, skador och mår generellt sett psykiskt sämre än andra barn. I handlingsplanen menar man att familjens ekonomiska situation också ofta leder till att barn känner skamkänslor och ett utanförskap, vilket kan påverka självkänslan och hur de agerar och presterar i skolan eller på fritiden.

”Bristen på pengar riskerar dessutom att leda till konflikter inom familjen eller påverkar föräldrarna psykiskt, vilket gör att barnen mår sämre. Därmed påverkas varje del av barnens liv.”

(Källa: Handlingsplan för barn i ekonomiskt utsatta hushåll Örebro kommun, 2013-06-10 Ks 81/2012)

Anledningarna till att ett hushåll hamnar i kategorin ”ekonomiskt utsatt” är framförallt separationer som gör att en person blir ensam med försörjningsansvaret, arbetslöshet, utbildningsnivå och sjuk-skrivningar.

Utsatta områden i Örebro kommun

I rapporten Utsatta områden – sociala risker, kollektiv förmåga och oönskade händelser beskrivs ett område (av totalt 15 i Sverige) i Örebro kommun som ett särskilt utsatt område, Vivalla, Mikael's församling. Ytterligare ett område (av totalt 6 i Sverige) beskrivs som ”riskområde”, Oxhagen/Varberga, Långbro församling. Ett riskområde är ett område som visar några av det ”särskilt utsatta” riskområdets kännetecken, men där det ännu inte gått riktigt lika långt.

Ett särskilt utsatt område kännetecknas av:

- Allmän obenägenhet att delta i rättsprocesser
- Svårigheter för polisen att fullfölja sitt uppdrag
- Parallella samhällsstrukturer
- Våldsbejakande religiös extremism
- Närhet till andra utsatta områden

Skola och utbildning

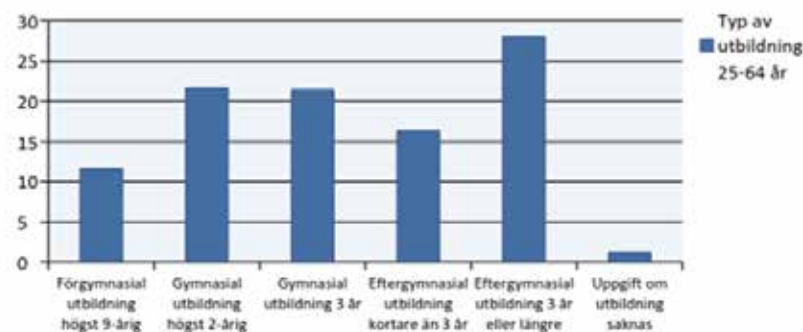
I Sverige är det fler högutbildade än lågutbildade i yrkesverksam ålder. År 2013 var det drygt 25 procent av befolkningen i åldern 25–64 år som hade minst treårig eftergymnasial utbildning, medan 13 procent har förgymnasial utbildning, dit grundskola och folkskola räknas. För 25 år sedan hade en tredjedel av befolkningen högst förgymnasial utbildning medan en tiondel hade lång eftergymnasial utbildning. SCB skriver att;

”Unga möter idag ett större utbud av utbildning än dagens äldre gjorde under sin studieaktiva tid. Det gäller både gymnasieskolan, där de allra flesta numera deltar, och den högre utbildningen. Av den redovisade statistiken framgår att yngre personer med högre utbildning ersätter kontinuerligt äldre med lägre utbildningsnivå, med effekten att utbildningsnivån successivt stiger.”

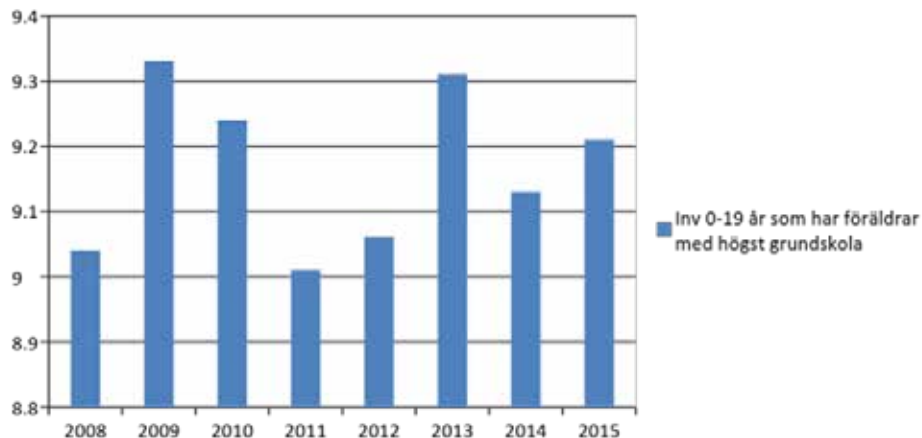
(Källa: www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Utbildning-och-forskning/Befolkningens-utbildning/Befolkningens-utbildning/9568/9575/Behallre-for-Press/372838)

Örebro kommun är ett tydligt exempel på denna utveckling, då både utbildningsinstitutioner och antalet studerande växer här. I de flesta län i Sverige, är andelen högutbildade betydligt högre i residensstäderna och i storstadsområdena än i övriga kommuner i länet.

Typ av utbildning 25-64 år, Örebro kommun

Invånare som har föräldrar med högst grundskola, 0-19 år, Örebro kommun.

Skola och förskola

I rapporten *Lärarna i Örebro: Kommunen klarar inte sitt uppdrag* - En lokal undersökning inför Skolans Dag 2014, ger lärare i Örebro uttryck för hur de uppfattar de utmaningar som skolan står inför. Bland annat handlade det om att ansvariga politiker i Örebro måste se till att resursfördelningen till skolorna i kommunen möjliggör att kompensatorisk och likvärdig utbildning för alla elever samt förbättra lärarnas förutsättningar.

I dokumentet *En växande kommun med nya möjligheter*, Kommunledningen i Örebros övergripande strategier och budget 2016 med plan för 2017–2018, poängteras vikten av att införa kompensatoriska åtgärder för att kompensera barns ojämlika uppväxtvillkor. Både lärare och politiker delar problembilden, men trots detta tycks det vara svårt att förändra situationen och Örebro kommun delar problematiken med resten av Sverige. Några menar att Sveriges resultat i de så kallade PISA-studierna går att tolka som att familjebakgrunden har fått en ökad betydelse för elevernas resultat, och att den svenska skolans kompensatoriska förmåga minskar för varje år som går.

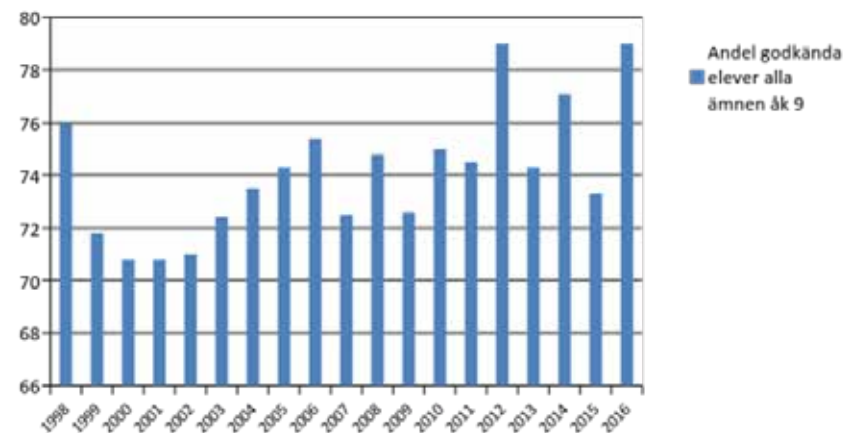
Friskolereformen som genomfördes 1992 gjorde det möjligt för andra än kommuner att driva skolor, friskolor finns i Örebro kommun precis som i alla andra svenska kommuner. Samtidigt med friskolereformen infördes det fria skolvalet, som gav elever rätt att välja skola själva. I Sverige går var femte förskolebarn, vart åttonde grundskolebarn och var fjärde gymnasieelev i en fristående verksamhet.

Örebro kommun gör bedömningen att befolkningen fram till 2020 kommer öka till 153 000 personer i kommunen. Detta innebär att det behövs skapas ytterligare 3 700 platser i förskola och skola. Följande skolor finns på de olika nivåerna i kommunen. Siffrorna på den här hämtade från kommunens egen statistik (oktober 2015).

Förskolor och pedagogisk omsorg (familjedaghem)

Inom förskolan i Örebro kommun går totalt 8 032 barn. Totalt går 6 974 barn i åldrarna 1–5 år i kommunal förskola (sammanlagt 130 förskolor) och 1 027 i fristående förskola (sammanlagt 23 förskolor). I Örebros kommunala förskolor är personaltätheten 5,2 barn per årsarbetare.

Tabellen visar hur många procent av alla elever i åk 9 i Örebro kommun som blev godkända i alla ämnen mellan 1998 och 2016

Grundskolor

Det finns 55 kommunala och 14 fristående grundskoleenheter i Örebro kommun. Totalt går 16 287 elever i grundskolans årskurser

0-9. Av dessa går 1 561 elever i kommunal förskoleklass och 232 elever i fristående förskoleklass. Av eleverna i årskurs 1-9 går 11 514 stycken i kommunal grundskola och 2 850 stycken i fristående grundskola. Utöver detta går 130 elever i obligatorisk särskola.

I Örebro kommunala grundskolor finns 12 elever per lärare i heltidstjänst. Siffran inkluderar lärare som undervisar i modersmål respektive svenska som andraspråk.

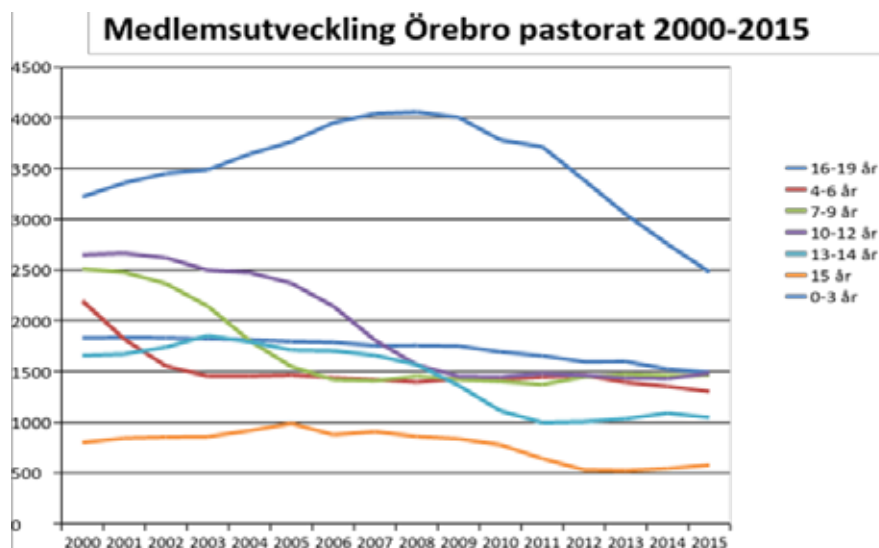
Gymnasieskolor

Totalt går det 6 495 elever i de 6 kommunala och 9 fristående gymnasieskolorna i Örebro. I den kommunala gymnasieskolan går 4 812 elever. Därutöver går 339 elever i Riksgymnasiet för döva och hörselskadade, 141 elever i gymnasiesärskolan och 1 203 elever i fristående gymnasieskola. I den kommunala gymnasieskolan finns 12,3 elever per lärare.

Svenska kyrkan i Örebro pastorat

Följande uppgifter är hämtade ur Svenska kyrkans egen statistikdatabas och bygger till stor del på församlingarnas egen rapportering.

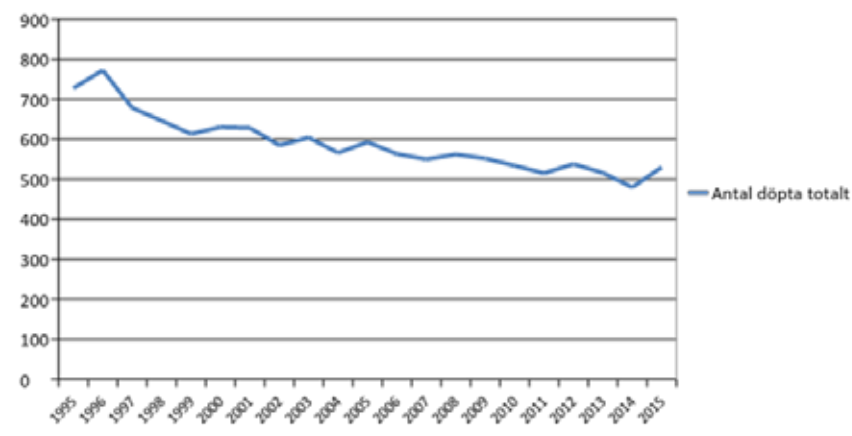
I Örebro pastorat ökar folkmängden, samtidigt sjunker medlemsantalet relativt sett. Den här typen av nedgångar gällande dop- och

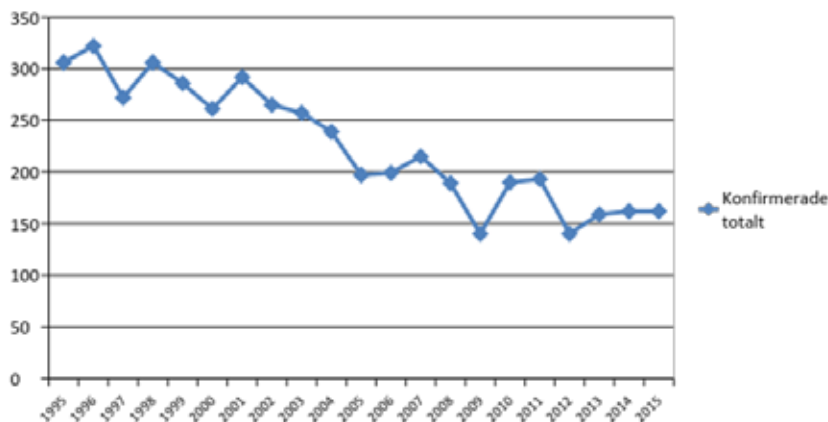
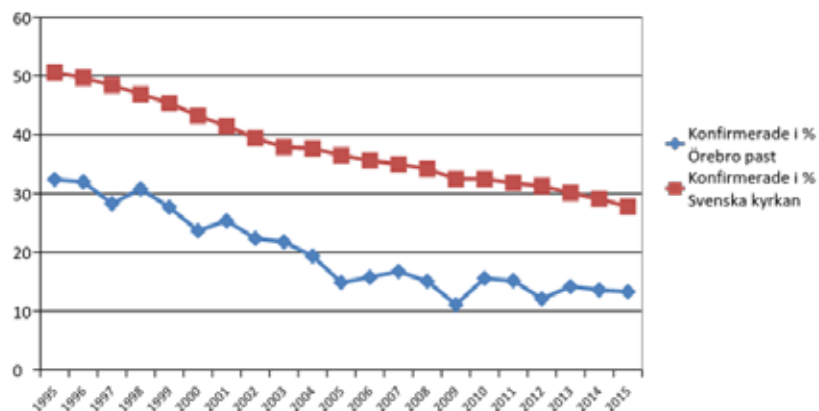
konfirmandsed blir inte påtagliga för alla delar i pastoratet. Särskilt inte i en kommun som är kraftigt segregerad och nedgången är koncentrerad till en eller ett fåtal församlingar.

Verksamhet som omfattar barn och unga

Ett sätt att göra kyrkostatistiken meningsfull är att räkna fram ett jämförelsetal. Vi vet att 2015 utgjorde Örebro pastorat 1,068 procent av den totala mängden medlemmar. *(fortsättn på sid 45)*

Konfirmerade i % befolkningen, Örebro past jämfört med Svenska kyrkan 1995-2015

Tabellerna visar på en nedgång i både dop och konfirmerade under de senaste åren. Den stora påverkansfaktorn på upp- och nedgångar är antalet födda barn men det kan också handla om olika dop- och konfirmandsatsningar som ger resultat.

Denna siffra kan då användas för att jämföra Örebro pastorats verksamheter med Svenska kyrkans totala siffror för en viss aktivitet/verksamhet/deltagande/besök.

Tar vi 1,068 gånger de siffror som anges i kolumnen "Totalt Svenska kyrkan 2015" får vi fram hur många/mycket anställda/besökare/ungdomar m.m. som borde gälla för Örebro pastorat. Sedan kan resultatet av denna beräkning jämföras med "Örebro pastorat i verkligheten 2015" (de siffror som faktiskt gäller i verkligheten).

Ex. År 2015 fanns det 15 904 frivilliga barn och ungdomsledare i Svenska kyrkan totalt. Eftersom Örebro pastorat utgör 1,068 % av svenska kyrkan bör det finnas 170 (1,068% x 15904) frivilliga barn och ungdomsledare, men i verkligheten fanns det 136 st. På samma sätt kan vi jämföra Örebro pastorat mot Västerås pastorat och Strängnäs stift i sin helhet.

Öppna verksamheter 2015.	Totalt Svenska kyrkan 2015	Örebro pastorat storiek, 1,068 % av Svenska kyrkan	Örebro pastorat i verkligheten 2015	Västerås pastorat storiek, 1,437 % av Svenska kyrkan	Västerås pastorat i verkligheten 2015	Strängnäs stift storiek, 6,118 % av Svenska kyrkan	Strängnäs stift i verkligheten 2015
Frivilliga ledare	15 904	170	136	229	540	973	639
Anställda ledare	4 634	49	37	67	33	284	285
Barn i kyrkans barnstämor	8 191	87	0	118	207	501	251
Barn i kyrkans förskola	5 944	63	0	85	0	364	738
Barn i söndagsskola	8 948	96	141	129	272	547	526
Besök av vuxna vid öppen förskola	627 345	6700	7 602	9015	6 507	38381	47 575
Besök vid öppen verksamhet 0-3 år	754 470	8058	11 004	10842	4 693	46158	59 827
Besök vid öppen verksamhet 4-6 år	379 948	3990	2 825	4023	2 829	17127	15 551
Besök vid öppen verksamhet 7-9 år	274 808	2935	1 603	3949	3 578	16813	11 713
Besök vid öppen verksamhet 10-12 år	203 028	2168	1 709	2918	3 177	12421	8 059
Besök vid öppen verksamhet 13-15 år	151 860	1622	2 740	2182	1 685	9291	7 215
Besök vid öppen verksamhet 16-19 år	120 815	1290	1 245	1736	1 828	7391	4 540

Gruppverksamheter 2015	Totalt Svenska kyrkan 2015	Örebro pastorat storlek, 1,068 % av Svenska kyrkan	Örebro pastorat i verkligheten 2015	Västerås pastorat storlek, 1,437 % av Svenska kyrkan	Västerås pastorat i verkligheten 2015	Strängnäs stift storlek, 6,118 % av Svenska kyrkan	Strängnäs stift i verkligheten 2015
Medlemmar i gruppverksamhet 0-3 år	24 383	260	165	350	233	1492	881
Medlemmar i gruppverksamhet 4-6 år	16 350	175	86	235	53	1000	688
Medlemmar i gruppverksamhet 7-9 år	29 896	319	112	490	103	1829	1 529
Medlemmar i gruppverksamhet 10-12 år	20 565	220	58	296	64	1258	742
Medlemmar i gruppverksamhet 13-15 år	12 089	129	106	174	70	740	677
Medlemmar i gruppverksamhet 16-19 år	10 259	110	106	147	46	628	491
Pastoratsuppgift: Unga konfirmandledare	8 975	96	141	129	224	549	433

En omedelbar iakttagelse är att Örebro pastorat har många besök i den ”öppna verksamhet” som riktar sig till barn 0-3 år och deras vårdnadshavare/föräldrar samt besök i söndagsskolan (även om det i det sistnämnda handlar om en liten grupp). Likaså är den öppna verksamheten som riktar sig till 13-15 år mycket stark.

Mer kyrkostatistik

I kyrkans egen statistikdatabas kan du som arbetar med barnkonsekvensanalys inför beslut eller andra strategiska planer hämta mer fakta, till exempel om din egen församling, pastoratet, stiftet eller Svenska kyrkan i hela landet.

<http://statistik.svenskakyrkan.se/statistik/>

Slutord

Arbetet med Barnets röst om gudstjänst och delaktighet har varit en spännande process. Allt ifrån att bestämma vilka områden vi skulle undersöka till att välja metoder för våra intervjuer, hitta en bra form för rapporten och slutligen lansera den. Vi har varit många som bidragit på olika sätt, något som spridit både engagemang och kunskap men även tagit tillvara på den kompetens som finns ibland oss.

Vi hoppas att den här rapporten bidrar med tips och inspiration till andra som också vill ta till vara och höra barnets röst. Titta på metoderna som vi har använt och se vad som passar i ditt sammanhang.

En förhoppning är också att rapporten ska vara ett bra material i arbetet med gudstjänst- och verksamhetsplanering, budget- och beslutsunderlag samt i skrivandet av församlingsinstruktioner mm.

Arbetet med Barnets röst om gudstjänst och delaktighet är en del av ett arbete som ständigt måste pågå, utvecklas och uppmärksammas. Barn och barns andlighet ska få ta plats i vår kyrka!

BARN OCH BARNES ANDLIGHET SKA FÅ TA PLATS I VÅR KYRKA!

Ofta gissar vi vad som är bra för barn, hur barn tänker och vad barn tycker. Det blir inte alltid, eller kanske sällan, rätt. För att få reda på hur barn ser på gudstjänst och sin egen delaktighet i kyrkan ställer vi frågan direkt till barnet.

I din hand har du nu resultatet.

Förhoppningen är att vi med hjälp av barnens egna tankar och idéer och en djupare förståelse för omvärlden som präglar barnets vardag i Örebro pastorat, kan fatta ännu bättre beslut i enlighet med barnets bästa.

Vi hoppas att den här rapporten bidrar med tips och inspiration till andra som också vill ta till vara och höra barnets röst. Använd de metoder som passar i ditt sammanhang.

Barnets röst om gudstjänst och delaktighet. Örebro-rapporten. Framtagen av Örebro pastorat i samarbete med Strängnäs stift och Svenska kyrkans nationella nivå.